

STRATÉGIAI TERVEZÉS

FEKETE-FEHÉR, IGEN? NEM!

Készítette: Seres Zoltán, osztatlan tanárképzés, IV. évfolyam

Évfolyam: 10. évfolyam

Témakör: Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában

Téma: Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői

Milyen következményekkel jár az, ha „nem vagyunk bejelentve”?

Igyekeztem olyan problémát, kérdést megfogalmazni, ami nemcsak egy tanítási órán jön elő, hanem átível az egész témakörön és alkalmanként elő-elő bukkan egy-egy aktuális téma kapcsán. Az általam megfogalmazott kérdésről először én sem gondoltam, hogy ilyen sokféle módon lehet megközelíteni, aztán ahogy gyűjtöttem az alkérdéseket, rádöbbentem, hogy igazából minden kérdést tovább lehet bontani legalább egy (de sok esetben inkább több) kérdésre. Úgy gondolom, a fenti kérdés olyan, amelyhez szinte valamennyi országunkban jelen lévő társadalmi-gazdasági probléma kapcsolódhat valamilyen módon. A probléma sajnos sokakat érint a mai Magyarországon, s mivel a diákok személyesen is találkozhatnak vele, így sokkal kézzelfoghatóbbá válik ezáltal körüljárni az alapvető folyamatokat és átlátni a különféle ok-okozati összefüggéseket, kölcsönhatásokat. Fontos felhívni a diákok figyelmét arra, hogy lehet, hogy nem (akkora) probléma, ha egy ember feketén dolgozik, de ha mindenki hasonlóan kezd el gondolkodni, az beláthatatlan következményekkel járhat mind egyéni, mind ösztársadalmi szempontból nézve. Úgy gondolom, hogy ha egy ilyen – első ránézésre kicsinek tűnő – problémát megtanulnak többféle megközelítésben megérteni, elsajátítják e megértés folyamatának lépéseit, úgy földrajztanulmányaik lezárása után is képesek lesznek felfedezni a különféle problémák legfontosabb összetevőit. Ehhez persze az kell, hogy minél több ilyen feladatot kapjanak és minél több problémával találkozzanak a földrajzórákon.

Most nem terveztem meg a témakör összes óráját, csak azokat a feladatokat, amik végigívelnek/végigívelhetnek azon. A négy részfeladat négy külön órán kerül majd bemutatásra, ám a témakör első óráján a diákok választhatnak, hogy melyikben kívánnak részt venni. A feladatok bemutatása maximum tíz percet vesz el egy-egy órából, s igyekeztem (igyekszem majd) úgy alakítani, hogy azok illeszkedjenek az aktuális órán elhangzó témakörökhöz. Tehát a tanulóknak nem kell részt venniük az összes feladat elkészítésében, ám ezek értékelésében, közös megbeszélésében már annál inkább. Fontos erre időt hagyni, s alaposan megbeszélni a látottakat/hallottakat, hiszen a feladatok olyan elemeket tartalmaznak, amikről az előző órákon már beszéltünk és olyanokat is, amikről még nem, az az éppen aktuális óra témája. Éppen ezért ezek a feladatok jól visszatükrözik, hogy a diákok megértették-e a korábban elhangzottakat, s amennyiben nem, akkor lehetőség van azokat újra átgondolni, elmagyarázni.

Nekem, tanárként a feladatok kiadásában van szerepem, a szükséges feladatleírások és eszközök elkészítésében, valamint a közös értékelésben. Természetesen közvetve irányítom a tanulási folyamatot és javítom, ha valahol valamilyen félreértés keletkezik. Igyekeztem úgy kitalálni a feladatokat, hogy azok mindig reflektáljanak az előző órán megtanultakra, valamint arra is figyeltem, hogy új anyag is legyen bennük, amikre szintén lehet reflektálni a következő órai feladatban. Így gyakorlatilag a **problémamegoldás folyamatának** négy lépésén (megértés, megtervezés, megoldás, értékelés) minden tanórán végigmegyünk. A megtervezés (és annak elemei) elsősorban a diákok csoportos feladata, csak az esetleges elakadásoknál mutatok nekik

utat, természetesen az egész folyamat során rendelkezésükre állok. A táblázat abban segít, hogy a témakör végén minden diák egyfajta visszajelzést tud adni felém, hogy mit sikerült megértenie, miben fejlődött, valamint az egész folyamatot értékeli, visszatekint az egész folyamatra s végiggondolja annak lépéseit. Így a részfeladatok értékelése mellett megtörténik az egész folyamat értékelése is, ezzel biztosítva azt, hogy jobban megragad a diákok fejében.

Maga a tételkérdés (*Milyen következményekkel jár az, ha „nem vagyunk bejelentve”?*) megjelenik rögtön a témakör elején, mintegy felütve az egész témakört, s jelezvén, hogy ez elkövetkezendőkben ezzel fogunk foglalkozni. Céлом, hogy ebben a néhány hétben minden alkalommal előkerüljön a kérdés vizsgálata valamilyen aspektusból. A táblázat mellett természetesen a témakör végeztével újra előkerül a kérdés, de akkor már reményeim szerint diákjaim sokkal árnyaltabban, sokkal komplexebben látják majd a problémakört, ezzel megteremtve az alapot további hasonló problémák vizsgálatához.

Táblázat

A témakör elején minden diáknak kiosztok papíron (vagy online osztályteremben) egy három sorból álló „**a tudottnak véltből kiinduló táblázat**”-sablon, aminek első oszlopát ki kell tölteniük a témakör elején, a második oszlopot a témakör elején, illetve közben, míg az utolsó oszlopot a témakör befejezését követően kell kitölteniük s azt eljuttatniuk hozzám.

Tudni vélem	Tudni szeretném	Amit megtanultam

Mozaikok – Csoportmunka (egész osztály)

Munkaadó – munkavállaló. Előnyök – hátrányok

Rendeződjétek négy fős csoportokba és gyűjtsétek össze a két szereplő szemszögéből, hogy milyen előnyei illetve hátrányai vannak a nem bejelentettségnek! Ne csak rövidtávon, hanem hosszútávon is gondoljátok végig a lehetséges válaszokat! A feladatra öt perctek van, a megbeszélést követően minden csapatból egy fő menjen át egy másik (feladat szerint ellentétes nézetű) csoportba és hallgassa meg az ottani eredményeket, ezt követően ő is mondja el saját csapatának tapasztalatait, majd térjen vissza eredeti csapatához. Ezután minden oldalról egy-egy képviselő (összesen négy) mondja el a saját csapatának tapasztalatait, illetve a másik csapattól hallottakat. A feladat végén közösen (tanári segítséggel összegyűjtjük a legfontosabb elhangzott elemeket, majd azokat rögzítjük is.

Csoportok: előny – munkavállaló
előny – munkaadó
hátrány – munkavállaló
hátrány – munkaadó

A feladat bemutatását követően feltehető kérdések:

1. Miért éri meg a **munkaadóknak**, hogy nem jelentik be alkalmazottaikat?
2. Miért éri meg egy **munkavállalónak**, hogy nem jelentik be?
3. Miért nem éri meg egy **munkavállalónak**, ha nem jelentik be?
4. Miért okoz gondot az államnak, hogy a munkavállalók jelentős része nincs bejelentve?
5. **Rövidtávon** milyen következményei lehetnek annak, ha valaki nincs bejelentve?

Állami beavatkozás? – kerekasztal (7 fő)

A kormány azzal bíz meg hét szakembert, hogy találjon ki valamilyen megoldást a munkavállalók feketén dolgoztatását illetően. Ez a hét szakember ti vagytok! Üljetek össze az elkövetkezendő két-három héten belül néhányszor és vitassátok meg, hogy milyen megoldások születhetnek. A két hét múlva esedékes órán üljetek/álljatok ki az osztály elé és hét percben prezentáljátok, hogy mire jutottatok! A prezentációt képekkel, saját magatok által készített ábrákkal (gondolattérképekkel, diagramokkal stb.) is színesítsétek!

Megadok néhány kulcsszót/problémát, amit járjatok körül, illetve ti magatok is fogalmazzatok meg ilyeneket, illetve megoldási ötleteket, reformokat: gondoljatok az előző órákon felmerült problémákra, elsősorban ezekre keressetek megoldási javaslatokat! Legyetek alaposak, hiszen az osztály többi tagja a ti beszélgetéseteket fogja majd alapnak tekinteni, valamint vitára is sor kerülhet a prezentációtok után!

Kulcsszavak: nyugdíjellátás, adózás, egészségügy, társadalmi érdek

A feladat bemutatását követően feltehető kérdések:

1. **Hosszú távon** milyen következményei lehetnek annak, hogy az emberek jelentős része nincs bejelentve? (nyugdíj, járulékok, adónövelés stb.).
2. az ember saját életére (és utódaira) nézve (pl. nyugdíj)
3. az állam egészére nézve
4. Milyen politikai-gazdasági **intézkedésekkel** lehetne ösztönözni a munkavállalókat arra, hogy bejelentessék magukat?

Reklámfilm (6 fő)

Készítsetek az állam megbízásából egy reklámfilm, ami a bejelentett munkát **népszerűsíti!**

A film elkészítéséhez használjátok az eddig tanultakat: segíségekre lehetnek az előző feladatok is! Nézelődjétek az interneten; a különféle videós portálokon számtalan rövidfilmet találhattok, amik a segíségekre lehetnek! Térjétek ki rá, hogy milyen előnyökkel jár a bejelentett munkahely és hívjátok fel a figyelmet a feketemunka hátrányaira, veszélyeire is!

Használjátok minél több filmes eszközt, ügyeljétek arra, hogy filmek minél hitelesebb legyen, és az valóban megfeleljen a reklámfilm elvárásainak! A reklámfilm maximum **egy perces** legyen! Elkészítésében összesen hat fő vehet részt.

A feladat bemutatását követően feltehető kérdések:

1. Milyen előnyökkel jár az, ha a **munkavállaló** be van jelentve?
2. Az állam milyen **eszközöket** (gazdasági, társadalmi stb.) vethet be a téma népszerűsítésének érdekében?
3. Mi volt a reklám **legütősebb** eleme, s mi volt az, amin szerintetek változtatni kellene?
4. Hiányzik-e valamilyen (a korábbi órákon elhangzott) **fontos** érv a reklámból? Mi(k) az(ok)? Hogyan lehetett volna az(oka)t is megjeleníteni?

Mi a szitu? – szituációs játék (6 fő)

Egy új munkahelyre jelentkezel, ahol közlik veled, hogy felvesznek, de maximum napi négy órára tudnak bejelenteni, a napi nyolc óra helyett, a különbözetet pedig „zsebbe fizetik ki” neked.

Csináljatok egy 4-5 perces **kisfilmet**, amiben eljátsszátok a jelenetet! A filmben térjete ki az alábbi kérdésekre, valamint az eddig közösen tanultak alapján saját pro és kontra érvekkel is színesítsétek azt!

1. Kinek (mely szereplőknek) és miért éri meg ez jobban?
2. Kinek/kiknek nem éri meg ez egyáltalán?
3. Jónak látjátok-e ezt a megoldást rövid illetve hosszú távon?
4. Mit lehet az ilyen helyzetekben tenni?

A szituáció 2-3 fős, de a tervezésben/megvalósításban hatan kell részt venni. Osszátok fel magatok között a szerepeket!